

UREDNIŠTVO IN UPRAVA :
Videm, Via G. Mazzini št. 10/I.
Tel. 33-46 — Poštni predal (Ca-
sella postale) Videm 186. —
Poštni čekovni račun (Conto
corr. post.): Videm, št. 24/7418.

MATAJUR

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

NAROČNINA :
Za Italijo: polletna 300 lir —
letna 500 lir — Za inozemstvo:
polletna 600 lir — letna 1000 lir
— Oglasi po dogovoru.
Posamezna številka 25 lir

Leto VII. — Štev. 19 (141)

UDINE, 1. - 15 . DECEMBRA 1956

Izhaja vsakih 15 dni

Prebivalstvo Nadiških dolin živi v skrajno težki mizeriji

»Kmetovanje v Nadiških dolinah je mo- goče zaradi oblike zemlje samo na zelo omejeni površini. Vrh tega pa kmet na tej obmejni zemlji dobi iz svojih nerod- nih njiv zelo malo za ves svoj nečloveški trud.«

»Prebivalstvo Nadiških dolin živi v skrajno težki mizeriji. Škodljivo in nesmi- selno bi bilo o tem molčati. Takšne težke prilike silijo pogosto naše prebivalce, da si iščejo drugo delo, ki bi bilo manj izčr- paajoče in bolj rentabilno. Opazujemo, da se ljudje izseljujejo. To je po eni strani koristno, po drugi pa žalostno. Stiska se nam srce, ko vidimo, da odhajajo iz le- pih in veličastnih Nadiških dolin najbolj pridni in vztrajni ljudje. Prav res ne sme- mo zametiti premnogim prebivalcem, da odhajajo, ker tlači mizerija njih same, njih družine in njih občine. Še globlja je pa naša žalost, da mnogi, ki sedaj odha- jajo samo začasno, ostanejo za zmeraj v tujini. Nadiške doline izgubljajo najbolj močne in najboljše ljudi.«

Kdo tudi piše o skrajno težki mizeriji Beneške Slovenije?

Teh vrst ni napisal naš list, čeravno je podobno pisal že dostikrat. Napadli so nas italijanski nacionalistični listi, napa- dli so nas v pokrajinskem svetu, češ da pretiravamo revščino Beneške Slovenije in da širimo z opisovanjem mizerije v Beneški Sloveniji sovraštvo proti oblastem in celo proti Italiji. Gornje vrste o mize- rijii je pa natiskal sam »Messaggero Ve- neto« z dne 26. oktobra 1956 št. 253 v svo- ji videmski izdaji.

Samo javna dela ne rešujejo gospodarskega problema

Veseli nas, da se nam, čeravno pozno, pridružuje celo »Messaggero Veneto«, kaj- ti le iz skupnega spoznanja vseh krogov v videmski pokrajini, da so razmere v Nadiških dolinah nevzdržne, da ljudje trumoma bežijo od doma, je moči prič- kovati, da bodo oblasti in politiki: pokra- jinski svet, prefektura, senatorji in po- slanci prišli da spoznanja, da so vsi do- sedanji ukrepi kot n. pr. popraviljanje cest in vodovodov, zidanje šol in »cantieri di lavoro« za brezposelne delavce le kap- lja v morje naše mizerije. Veliko denarja je državna in pokrajinska uprava potro- šila za vsa javna dela v naši deželi. Toda kaj pomaga, če pa ne bo ljudi, ki bi kora- kali po teh cestah, če ne bo ljudi, ki bi pi- li vodo iz vodovodov, če ne bo otrok, ki bi hodili v te sijajne, luksurične šole. Ne- kaj je še zmeraj narobe s tema dvema milijardama lir, ki sta bili v povojnih le- tih uporabljeni za javna dela v Beneški Sloveniji. Ali se je mizerija v Beneški Slo- veniji zmanjšala zaradi tega vsaj za eno stopinjo? Sam »Messaggero Veneto« od letošnjega 26. oktobra odgovarja, da »la popolazione di Val Natisone vive in con- dizioni di estremo disagio«. Treba je poi- skati drugo, pot, da se zaustavi odhajanje ljudi v tujino. Dokler ne bodo imeli lju- dje dela doma in sicer rentabilnega dela, bodo odhajali v tujino.

»Messaggero Veneto« priporoča zelo po- hvalno, da bi se začele pri nas neke doma- če obrti. Navaja nekatere izmed njih: ta- ko lončarstvo, pietarstvo, kamnoseštvo, mizarstvo, tkalstvo in izdelavo kmečkega orodja. Za zgled navaja primer vasi Tré- mun, ki izdeluje grablje.

Oblasti naj pomagajo ustanoviti domaco obrt

Pripominjamo k temu pohvalnemu pre- dlogu, da je izdelovanje grabelj v Trému- nu samo pomožni vir dohodka ter da od tega dela ljudje v Trémunu še ne morejo živeti in zato morajo tudi iz Trémuna od- hajati na delo v tujino. Ljudstvo samo v Nadiških dolinah ne bi moglo organizirati potrebnih domačih obrti, ker bi bilo po- trebno imeti nekaj začetnega kapitala, ki

bi ga mogla priskrbeti ali pokrajina ali zbornica za trgovino, industrijo in kmetij- stvo ali pa katerakoli druga javna usta- nova. Tudi potrebne obrtne šole kot jih predlaga »Messaggero Veneto« bi morale ustanoviti, kot že v primeru obrtne šole v Špetru, državne oblasti.

Enakopravnost »Matajurja« v kritiki javnih razmer

Končno si naš list »Matajura kot edino glasilo slovenskega prebivalstva Nadiških dolin v njegovem domačem jeziku lasti pravico, da enakopravno kot lokalni ita- lijanski listi poroča po svoji dolžnosti jav- nega glasila o nevzdržnih gospodarskih prilikah v Beneški Sloveniji in o pravicah slovenskega prebivalstva Beneške Sloveni- je v smislu ustave italijanske Republike, ne da bi ga zato proglasili za protidržav- nega in ne vem še kaj.

POLITIČNI KALEIDOSKOP

Vse se maje

Ze nekaj časa sem se slišijo glasovi, da bo vlada razpisala nove volitve v parla- ment še predno potečejo pet let od zad- njega glasovanja. Volitve državnozbornskih poslancev naj bi se torej po mnenju ne- katerih vršile že v februarju ali marcu mesecu. Vprašanje je, kdo ima silo in čemu naj bi ljudstvo volilo nove poslan- ce, ko starim ni še mandat zapadel?

Odgovor na to vprašanje dobimo, če po- gledamo kakor skozi kaleidoskop na sem- nju pod gradom v sedanje politično stanje v republiki. Opazili boste, da ni položaj nikaka mirna ustaljenost, marveč da se vse stranke od skrajnih desnih pa do skrajnih levih majejo zdaj sem, zdaj tja. Pa ne samo stranke, tudi posamezne frakcije v njih samih se majoje in klan- jajo kakor burja piha. Kar se je neka- terim danes zdelo še belo, proglašajo ju- tri že za črno in narobe. Zato so nastala v odnosih italijanskih strank čudna tren- nja, enako pa škriplje tudi med skupina- mi v strankah samih. Nezadovoljstvo se kaže v pisanju listov in izjavah poedin- cev.

kako je na desni?

Poglejmo sedaj s hitrim pogledom, kako imajo glavne stranke urejene svoje »boj- ne vrste«. Tradicionalna delitev na de- snico, sredino in levo je še vedno ostala. Desno politično krilo zavzemajo še vedno monarhisti in novofašisti ali misovci. Mo- narhisti so sami med sabo razcepljeni v kraljevske pristaše gospoda Laura, ki žu- panuje v Neaplju in deli volivcem po en čevlji; drugega, desnega pa ko mu voli- vec dokaže, da je res volil zanj. Druga skupina so pa narodni monarhisti. Vsi so menda za istega kralja, samo stolčkov za voditelje je v eni sami stranki pre- malo za vse, zato so razcepljeni. Tudi na Goriškem gredo v dveh kompanijah v vo- lilni boj.

Druga desničarska skupina so misovci ali novofašisti. Zatekli so se pod ta ime- na, ker je fašistična stranka po ustavi prepovedana, le da se ta ustavni člen ma- lo ali nič ne izvaja. M.S.I. pravi, da je prav tako proti načelom krščanske demo- kracije kakor tudi proti načelom levih marxistov ali komunistov. Kaj pravza- prav so, so lepo in jasno izjavili pretekli teden v enem svojih glasil. »Mussolinija ni nobenega med nami«, pišejo, »Nobe- den mu ni nihče od daleč podoben. Toda jezik bi moral biti isti — »ma il linguag- gio deve essere quello...« Torej po sledo- vih obešenega diktatorja je treba hoditi v — drugo pogubo Italije in svobodoljub- nega sveta!

Kaj pa na levi?

Tu sta zasidrani Togliattijeva komuni- stična in Nennijeva socialistična stran-

Koliko je Slovencev v javni upravi Beneške Slovenije

V Beneški Sloveniji ni zdaj nobenih po- sebnih državnih uradov. Prefektura in kvestura sta v Vidmu in prav tako tudi razni drugi državni uradi. Ena sodnija je v Cedadu in druga v Centi, tako da sta pravzaprav obe izven pravega ozemlja Be- neške Slovenije. V Špetru, ki je središče Nadiških dolin, sta bila nekdanj komisariat in sodnija, zdaj pa samo občinski urad in razne prosvetne ustanove. Čeravno nima Beneška Slovenija skoraj nobenega dr- žavnega urada, pa živi med nami vse po- lno državnih in občinskih uslužbencev. Po podatkih iz zadnjega ljudskega štetja iz leta 1951, ki so pa bili šele letos objavlje- ni, je bilo pred petimi leti kar 666 ljudi zaposlenih v javni upravi. Pri tem se mi beneški Slovenci, ki nam gre trda za kruh, sprašujemo, koliko je naših ljudi dobilo na svoji zemlji stalno mesto v dr- žavni službi. Po priloženi tabeli vidimo točno, koliko je ljudi v vsaki izmed desetih čisto slovenskih občin. Beneške Slovenije

zaposlenih v javni upravi. Od 666 javnih uslužbencev je 392 moških in 274 žensk. Kolikor so ženske pri nas v javni službi so v glavnem učiteljice po naših vaseh in pa nekaj poštaric; le prav malo jih je, ki pišejo na stroj v naših občinskih ura- dih in dveh bančnih uradih. V Špetru je kar 202 javnih uslužbencev. To je za ma- li Špeter precejšnje število. Temu se pa ni čuditi, ker je Špeter pomemben pro- svetni center. Tu je otroški vrtec pa osnovna šola, dalje nižja srednja šola, učiteljske, nova obrtna šola za zidarje in mizarje, dva konvikta, zavod za onemogle, glasbena in risarska šola. Ker so učne mo- či skoraj vsi v Špetru, je v Špetru od 202 javnih uslužbencev kar 95 žensk. V malih slovenskih občinah: v Dreki je 19, v Grmeku 30, v Sovodnjah 42, v Sred- njem 38 javnih uslužbencev. To so veči- del financarji.

Koliko je domačinov Slovencev iz Be- neške Slovenije med temi 666 javnimi uslužbenci? Karabinjerji in financarji so skoraj vsi Italijani iz drugih pokrajin Ita- lije. In teh jih ni malo, posebno je dosti financarjev. Učiteljic iz južne Italije je tudi dosti, kot jih je sploh polno po vsej Furaniji. Na županstvih so obdržali neka- tere domačine Slovence za občinske tajni- ke, pa čeravno niso napravili predpisanih izpitov za občinske sekretarje. To pa zato, ker služijo ti naši sekretarji vsaki vladi. Najprej fašistični, sedaj pa demokristjan- ski. Seveda se vsi ti občinski sekretarji in navadni občinski uradniki izdajajo za največje Italijane, pa čeravno so doma- čini Slovenci kot je slovensko celotno pre- bivalstvo Beneške Slovenije. Tudi občin- ski zdravniki in živinozdravniki so vsi Ita-

lijani. Mi beneški Slovenci tudi nimamo nobenega svojega slovenskega odvetnika v naših krajih. Pač pa je nekoliko Sloven- cev med uradniki davčnih ezatorij (iz- terjevalnic), ki pobirajo davke po naših vaseh. Saj je še celo lastnik nekoliko teh davčnih izterjevalnic, Slovenec iz naših krajev, ki pa se seveda izdaja za Italijana. Slovenci, ki so uradniki po občinskih ura- dih in davkarijah, učitelji in učiteljice v osnovniholah ter profesorice na srednjiholah prenehajo biti Slovenci, ko dobe službo in prvo plačo, ker se boje, da bi iz- gubili službo, če bi se še naprej izdajali za Slovence.

V višjih uradih državne uprave v Vid- mu, Cedadu in Centi pa ni nikjer nobene- ga slovenskega javnega uslužbenca. Bene- ški Slovenci to brdko občutijo, da nimajo v gozdarskih, kmetijskih in finančnih uradih nobenega svojega človeka, ki bi zagovarjal interese pasivne Beneške Slo- venije.

Ime občine	Število javnih uslužbencev v Beneški Sloveniji	
	Javna uprava - število uslužbencev	
	Moški in ženske	Moški
Dreka	19	16
Grmek	30	15
Brdo	51	40
Podbonesec	89	69
Rezija	56	46
Sv. Lenart	66	31
Špeter	202	95
Sovodnje	42	33
Srednje	38	26
Tipena	73	61
Skupno:	666	392

Passato e presente dei Friulani

Nel numero del »Matajura« dello scorso aprile, si è trattato dei buoni ed amiche- voli rapporti avuti tra Sloveni e Friulani nel corso dei secoli. Senza alcun intento che avesse sapore snazionalistico gli Slo- veni della Slavia Friulana parlavano friu- lano; ciò, naturalmente, era necessario quando relazioni di qualsiasi genere co- stringevano gli Sloveni a recarsi nel Friu- li. E', d'altra parte, anche vero che parec- chi Sloveni, trasferiti in pianura, adot- tarono il friulano ed insieme a loro anche i loro figli. Perciò molti sono i fattori che legano in una fraterna amicizia Sloveni e Friulani. Da questa secolare conviven- za molti sono gli usi e costumi in comune, e persino parole prese in prestito. Ma c'è anche questo, e specialmente questo che li accomuna: il fatto che sia lo sloveno che il friulano vengano pubblicamente ed ovunque avversati. Invano i Friulani si adoperano con tutti i loro mezzi consenti- ti a che la loro lingua venga impartita nelle scuole elementari almeno per qual- che ora settimanale. Per i fanciulli Friu- lani si ripete quello che avviene per gli Sloveni: che le maestre, specie quelle del sud, parlano loro in una lingua che per lungo tempo non capiranno. Da ciò con- segue che i risultati dell'insegnamento scolastico sono tali che a distanza di tem- po avvenire i Friulani siano semianalfa- beti.

Sotto un certo aspetto, i Friulani si tro- vano in una posizione ancora peggiore degli Sloveni del Friuli: che questi alme- no sono considerati come popolazione di dialetto slavo (così si è espresso il Consi- glio Provinciale di Udine nella sua seduta del 10 marzo scorso); ai Friulani invece non si riconosce che è una popolazione a sé, con lingua propria, bensì viene dichia- rato che il friulano è uno dei tanti dialet- ti italiani, presso il quale si sono meglio conservate certe peculiarità linguistiche antiche.

Il nostro professore e studioso di folklo- re Gianfranco D'Aronco, che si era preso a cuore l'autonomia friulana a statuto speciale, e che qualche anno fa aveva pre- so posizione a difesa anche degli Sloveni

del Friuli, dovette ricorrere il 5 luglio 1956 all'»Osservatore Romano«, quotidiano del Vaticano, per sottolineare l'indipendenza della lingua friulana e l'esistenza da set- tecento anni della sua letteratura. Effetti- vamente esistono dei documenti redatti in Friulano e rispettivi saggi di valore letterario già a cominciare dal XII e XIII secolo. E' noto che i più illustri poeti Friulani sono Ermes di Colloredo, Pietro Zorutti, Caterina Percoto, per tacere di altri.

Uno fra i maggiori glottologi italiani Graziadio Isaia Ascoli nei suoi »Saggi la- dinici« del 1873, dimostrò che la lingua friu- lana appartiene al gruppo della lingua la- dina, che si parlava e si parla tuttora in certe località dell'arco alpino.

Oggi si sta moltiplicando il numero dei poeti e scrittori friulani. Nelle riunioni e conferenze internazionali i rappresentanti del gruppo ladino della Svizzera, delle val- li Dolomitiche e del Friuli trattano proble- mi comuni inerenti alla lingua ladina.

Anche gli Sloveni del Friuli hanno do- cumenti redatti in lingua slovena. Il più antico di questi è il manoscritto di Cer- gneu dell'anno 1497; presto ricorgerà il cinquecentenario, dacché nella regione fu scritta per la prima volta ufficialmente la parola slovena. I loro poeti e scrittori da più di cent'anni hanno fatto sentire la lo- ro voce. Ne fu iniziatore Pietro Podrecca di cui seguì le orme Ivan Trnco. Fra gli scrittori, coloro che più si sono segnalati, risultano: Antonio Klodič, Vogrič, Blaž- tič, Skur, Gorenšček, per non citarne al- tri. Fra i più giovani che scrivono su gior- nali e riviste per la gioventù, a Gorizia e a Trieste, c'è anche un gruppetto di po- eti e scrittori che consolidano lo slove- no nella Slavia Friulana. E' un fatto che, nonostante ogni avversione ed ogni sorta di ostacoli, sia gli Sloveni sia i Friulani si sono conservati come minoranza etnica e linguistica. Solo questi sono qui, in ca- sa loro, tutti gli altri sono qui come osi- ti. E' fatale che prima o poi, dovrà essere riconosciuta la lingua degli abitanti del luogo, la lingua dei padroni di questa re- gione — il friulano e lo sloveno.

Ali bo tudi letos ostala Terska dolina zapuščena?

Z željo, da bi opisali pokrajino v kateri smo zašli tako kakršna je, brez olepšav in dvomljivih efektov smo se spustili navzgor po visoki Terski dolini in se znašli v Učej, hi leži 663 m nad morjem. Učēja »duša polna muke«, kakor bi jo lahko imenovali, saj pozabljena od vseh leži zaprta na severozapadu od Mužcev, v katerih izvira Ter, vendar pa pripada upravno rezijanski občini, čeprav je geografsko bolj povezana s Tarčentom. Prebivalec Učēja kadar hoče na občino, ali pa je priporočeno iskati zdravnik, babico, duhovnika ali koga drugega mora prebrskati 70 km dolgo cesto, kajti najprej se mora spustiti v Tarčent potem pa od tod po »Pontebanski cesti« v Rezijo, ali pa poskusiti 8 do 10 ur težkega hoda skozi planine, kar je največkrat zelo težavna stvar, v zimskem času pa sploh nemogoča, ker mu pot zapira gora visoka 1288 m in seveda v snegu neprehodljiva.

»Kje v pokrajini lahko najdete še slabši položaj od našega« vas sprašujejo ljudje iz Učēja. Ti ljudje res žive v takih pogojih, ki si jih le težko zamislimo. Ko snež pobeli dolino in okoliške griče, ostanejo ljudje praktično odtrgani od vsega sveta, živijo tako, kakor so živeli naši predniki v srednjem veku prepuščeni sami sebi, polni strahu v ambientu, ki nima nič skupnega z današnjim tehničnim in gospodarskim napredkom.

Ledeni zimski mrz razporejuje uboštvo tega nesrečnega ljudstva Terske doline, ki je ostalo brez gozdnega bogastva, z malo živinorejo, z revščino, ki jo z dneva v dan povečuje brezposelnost, za katero se zdi na žalost, da se nihče ne zmeni! Kolikokrat so v preteklosti otroci iz Učēja šli lahko rečem v pravo bitko z otroci iz Karnice za ostanke menaže, ki so skuhalo vojaki na vežbah. O revščini Učēja nam zgovorno pričajo raztresene črne hiše brez dimnikov, ker je v njih ognjišče še na tleh in dim sega visoko v strop, tako, da mora človek stalno brisati solze, da se ne bi zadušil in hoditi po prostoru z upognjenim hrbtom. Da ne govorimo o tuberkulozi, ki se je široko razpasla po tej nesrečni dolini in preseglala celo Karnico, kjer je število bolnih na pljučih najvišje v vsej Italiji.

Skoraj vsako leto pade v prehod Tanameje, ki leži blizu Učēja, približno 3 m snega, ki praktično blokira prebivalstvo do sredine aprila meseca. Zgodí se celo, da začne primanjkovati prebivalstvu

kruh, kajti vse prometne vezi so pretrgane.

Izolacija ljudstva te doline odrezane pozimi od vsega sveta je še toliko bolj tragična, če računamo, da sploh nimajo vodovoda niti električne razsvetljave in morajo v dolgi zimi ostati brez zdravnik in babice, ki ne moreta priti po zaprtih, s snegom napolnjenih prehodih v Tersko dolino. Največkrat se pripeti, da morajo v pozni zimi stopiti na delo vojaški oddelki, ki očistijo ceste in prehode, ter tako omogočijo prebivalstvu, da se spusti v dolino in si nabavi najpotrebnejše za življenje. Posebno pred dvema leti, ko je prišlo v Učej in okolici do takega nevzdržnega položaja, so imeli oddelki, ki so skušali priti s potrebnim blagom iz doline do zapuščenih v sneg pogreženih predelov Terske doline ogromne težave, saj so se morali boriti z valangami snega, ki je zaprl vse poti v dolino Tera.

Ceste so v izredno slabem položaju, pred nekaj leti je zanje skrbela direktno država, ker so jih smatrali za vojaške arterije, toda sedaj so nenadoma izostala finančna sredstva in je posebno cesta, ki vodi iz Mužcev do Učēja v popolni zapuščenosti in skoraj neprehodna. Avtobusne zveze po teh cestah so celo v poletnem času neredne in nesigurne, kajti promet ovirajo številne cestne razpoke, za odstranitev katerih bi bilo potrebno precej materialnih sredstev.

Zatorej je čas, da se oblasti zgranejo in store nekaj za prebivalstvo te nesrečne doline, ki ima že poleg vsakdanjih težav ki jih ustvarja brezposelnost, nesrečo, da v zimskem času ostane odrezano od sveta prepuščeno samemu sebi! Same občine Tarčent, Rezija, Tajpana in Brdo ne morejo vzdrževati stroške za 25 km dolgo cesto, ki vodi skozi Tersko dolino in dolino Mužcev do državne meje. Ta najvažnejša prometna arterija veže Učej in vso to dolino s Tarčentom, ter je za prebivalstvo življenjskega pomena.

Resnično je, da so župani okoliških občin skupno s predsednikom pokrajinske uprave naslovili na vojaške oblasti zahtevo naj poskrbijo za vzdrževanje ceste in predlagali celo, naj bi se med občinami in pokrajino ustanovil konzorcij, toda kot vedno sede odgovorni ljudje na ušesih, raje kakor da bi poslušali upravičene zahteve prebivalstva, ki bo moralo kot se zdi tudi letos občudovati »prekrasno zimsko osamelost« svoje doline.

SV. LENART

Sestanek županov Nadiške doline

Pretekli teden so se zbrali na kamunu u Sv. Lenartu župani iz kamunov Sv. Lenart, Grmek, Srednje an Dreka. Na tem sestanku je bil tudi deputat Gualtiero Driussi iz Vidma an takuó so skupno pregledali gospodarsko stanje povjedanih kamunov an preštudirali kakoó bi se dalo rešiti problem velike dižokupacjon, ki je nastala zavoj podrtja cementarne u Cemurju. Deputat Driussi je na tem sestanku dopovedoval zakaj je paršlo do podrtja tiste cementarne. Jau je, de tistega kamna, ki ga je dosti u tej okuolici, ne nucajo več, ker se ne izplača ga kopat, ker u drugih krajih ga dobijo za buojši kup.

Potle je jau, de naj bi se razširile olajšave, kot jih imajo u Južni Italiji, tudi na videmsko pokrajino. Med temi olajšavami je tudi desetletna oprostitve plačevanja dajatev na nove industrije. S temi olajšavami bi lahko u Nadiški dolini postavili kajšno drugo industrijo.

Poleg tega je Driussi še jau, de ni izključeno, de se priključi Nadiška dolina s čedadskim mandamentom k goriški prosti coni (Zona franca), če se ta cona ne ukine.

Ob koncu sestanka so župani predlagali še nekaj javnih del, ki bi jih bluo trjeba narditi u kratkem. Trjeba bi bluo napejati telefon u Lombaj (Grmek), dobiti pomuoó od governa za narditi nove šuole u Srednjem, asphaltirati cjesto, ki peje iz škurutovega u Klodič an Zamir. Deputat jim je zasigural, de se bo interesiru, de se tista djela kmalu nardijo.

Use tuó so bil ljepl predlogi an dobre objube, de bi se le use tuó uresničilo.

PRAZNIK DREVES

Preteklo nedejo so otroci, ki hodijo u šuole, praznovali praznik drevos. U sprem-

stvu učiteljeu an domačega famoštra so zasadiu u bližini vasi več malih drevos, ki naj bi povečali gozšno bogastvo tega predela Beneške Slovenije.

Tajšne praznike djelajo že več ljet po usej Italiji, de bi mladina spoznala pomijen pogozdovanja. Povečani an izbuojšani gozdovi bojo lahko dali novemu rodu možnost, de si služu kruh na domačih tleh.

AVTO GA JE POVOZU. Par čemurju blizu Sv. Petra se je dogodila precej huda prometna nesreča, par katjeri se je ponesreču 15 ljetni Roman Trušnik. Puob se je peju z bicikletu u špetru u šuole an je parvozu preveč na sredo cjesto, kar je parvozu za njim nek auto, ki ga je podrú na tla. Preca so ga peljal u čedadski špitau, ker mu je par padcu najbrže počila lobanja.

U špitau so muorali pejati tudi 3 ljetnega Sibau Alda, ker se je močno urjezu u trebuh. Puobič ni znú povjedat kakoó je paršlo do tiste nesreče.

NOVA ŽUPNIJA. Kakor že dosti vikarij ali kaplanij u Nadiški dolini, takuó so tudi Kozice pouzdiglilni u župnijo. Za župnika je bil imenovan prejšnji kaplan g. Jožef Kjačić doma iz Dolenje Mjerse an katjerega so tarkaj napadali lanksko ljetu don Boldarinovi podporniki.

DREKA

NESREČA PAR DJELU

Zlo hudo se je ponesreču 35 ljetni Trinko Anton iz Dreke, kar je podrú njekšno drevo u gozdu. Deblo drevesa, ki so ga u tistem momentu vezali z vrvjo, je padlo na djeluca an mu zlomilo obe nogi an ga tudi močno udarilo u hrbet. Njegovo stanje je zelo resno.

REZIJA

Protestiramo zaradi povišanja občinskega davka

Kakor smo že zadnjič poročali v našem listu, bodo letos povišali občinski davek zaradi premajhnih dohodkov, ker gozdarske oblasti ne dovoljujejo več izsekavanje gozdov.

Prejšnja leta je občina lahko sama kri-la vse stroške, ki jih je imela zaradi izvedbe nešteti javnih del in za redne občinske izdatke, ker je dobivala precej denarja za prodajo sečne gozdov. Vsako leto je bilo teh dohodkov od 20 do 30 milijonov lir in tako je bilo prebivalstvo tudi manj obdavčeno. Letos pa bo to hud udarec za vse, kajti občina nima nobenih drugih dohodkov.

Po drugi strani pa lahko rečemo, da imajo gozdarske oblasti tudi prav, da so omejile izsekavanje, ker tako itak ne bi moglo iti dolgo naprej, prej ali slej bi bilo to gozdno bogastvo izčrpano. Prav pa seveda ni, da bodo morale zaradi tega trpeti uboge družine, saj že danes marsikdo ne utegne plačati davkov, ko še niso povišani. V tem primeru bi morala država priskočiti na pomoč občin, da bi dala razliko in bi se tako uravnovesila bilanca.

Pa še to, denar, s katerim plačujemo davke, ni zaslužen na domačih tleh; vsi vedo, da morajo naši ljudje hoditi v inozemstvo, če hočejo živeti. S tem novim ukrepom bo moralo torej s trebuhom za kruhom še več ljudi in nihče pri tem ne pomisli, da je trnjeva pot, iz katere se marsikdo nikdar več ne povrne. Zakaj nas primorajo zapuščati naše domove, naj bi bil kdo tako dobrosrčen, da bi nam zagotovil življenjski obstoj v lastni državi in potem nam ne bo težko plačevati davkov.

NEZADOVOLJSTVO V BELEM POTOKU (UCEJI)

Pokrajinska direkcija za pošto in telegraf v Vidmu je odredila pred nedavnim, da se premesti za prebivalce Belega potoka poštni urad iz Ravence v Brdo. To so napravili ne da bi se posvetovali preje z občinskimi oblastmi ali z ljudmi iz Belega potoka in zato je prišlo do velikega nezadovoljstva in težav. Ljudje se namreč nikakor ne strinjajo s tem ukrepom, če ravno jim bo lahko poštni urad iz Brda bolj redno dostavljal pošto, ker vozi v Beli potok od tu avtobus.

V Belem potoku je več ljudi, ki prejema pokojnino in za njen dvig je treba vsakokrat potrdilo od občinskih oblasti, da dotična oseba še živi. Torej upokojenec, ki je gotovo star ali bolehen človek, bo moral iti najprej v Ravenco po potrdilo in nato v Brdo po pokojnino. Potemtakem bo moral zgubiti kar dva dni, kajti v Ravenco je treba iti peš preko visokih gora in to v zimskem času tudi sploh ni mogoče.

Zaradi tega vlada v Belem potoku med ljudmi veliko ogorčenje, a upajo, da bodo oblasti uvideli te nepravilnosti in da se bo vrnil zopet stari red.

V GOZDU GA JE ZADELA KAP

Pred dnevi je zadela srčna kap gozdnega delavca Gri Alojza, ki je delal pri nekem podjetju v gozdu »Rio Andria«. Med delom mu je postalo slabo in je takoj umrl. Ranjki zapušča ženo in dva mala otroka.

SV. PETER SLOVENOV

BOJO ASFALTIRALI CJESTO U AZLI?

U okviru večjih del za asphaltiranje cjest, ki vodijo iz Cedada skuož pet kamunou Nadiške doline do državnega konfina, ljudje iz Azle zahtevajo, da kompetentne oblasti upoštevajo tudi njih željo. Azla je precej velika vas, skuož katjero gre usak dan dosti ljudi iz Sv. Lenarta, Svodenj, Srednje, Grmeka an Dreke proti špetru an nazaj. Ljudje želijo zatuó, de asphaltirajo tisti del cjesto, ki peje skuož vas an za katjero ne bi bluo potrjebno dosti špendat. Troštamo se, de bojo uslišani.

GORENJI BARNAS POUZDIGNEN U ŽUPNIJO

Z dekretom predsednika republike je bil Gorenji Barnas pouzdigljen u župni-

jo. Novi župnik je Gattesco Luigi, doma iz Furlanije.

NOVA SUOLSKA KUHINJA. U Dolenjem Barnasu, kjer je otroški vrtec ONAIR, so odprli novo šuolsko kuhinjo za predšuolske otroke, ki hodijo u tisto šuole.

PROMETNA NESREČA. Par prometni nesreči, ki se je dogodila blizu Senčurja, se je močno poškodovala 15 ljetna Rakar Leopolda iz Klenja, kar se je pejala z bicikletu iz Cedada pruoiti duomu. Podrú jo je nek kamjon, ki ji je parvozu naspruotil. Zdraviti se bo muorala tri tjedne.

SMRTNA KOSA. Umrla je 48 ljetna Antonija Batistič poročena Dorboló iz Azle. Renka je bila najmlajša stara mati špetarskega kamuna. Naj ji bo lahka domača zemlja!

BRDO

Ne stuoimo moučati!

Naše vasi so tihe, par nas na šumi kuj voda od Tera. To more točati tuó ke ve četá, majedan u se ne bo poónou, majedan u ne bo djau 'dne besjede. Usaki u mouči an re po njeá poti. Prazemplen naše vasi no se usako ljetu buj spraznuvajo zavoj mizerje, ke na e par nas, usako ljetu to e desetina famej, ke so nardile fagót an šle po svjetu s trebuhom za kruhom, za ne štantati tle par nas. E pur majedan u se ne lamentá, usaki u re po njeá poti.

Ljetos te bó najbuj hudo ljetu, če ve pensamo, ke so zapustile kumun 50 famej, tuó to e škuazej 200 person; o tjem majedan u nje djau nančej 'dne besjede. To se vje, ta to e na rječ natural, druge poti to nje, a usedno teze, ke no žive tle ta dumah an ke no majó kak ezercicij, implegadi anu farji no bi ne smjeli pozabiti, ke če to bo šlo takole indavant, u če priti dan, ke no bojo muorli narditi še oni fagót, zak' to ne bo majednea, ke u jim dej za živiti. Zatuó naj bi se almankej tele kategorije judi poonile anu proteštale pruoiti 'dni taki situacijoni, ke na e paršlá insoportabila.

U družih krajih to ni itako, far ali butihjer, oštjer ali komar, to e tikeri ke u 'dno tako rječ ne mouči. Zatuó to kventá še par nas povjedati indavant kako ve stojimó, če ve mamó uojo kej mjeti od našega governa, ke to zna beti, ke za nas u ne vje vero zatuó, ke ve maso moučemo.

GRMEK

SPET SO SE VRNILI POD DOMACO STREHO

40 djelucu od skoraj 1000 od našega kamuna, ki so po svjetu s trebuhom za kruhom, so se vrnili damú pretekli tjedan. Zlo kontent smo, de so usi zdravi an de so parnesli kje za svoje družine preživiti čez zimo. Takuó se bojo od sadá naprej naše vasi oživjele. Mladi puobi, ki od pomladi sem so bli proč od duoma, nam bojo u nedejajh zapjeli kajšno ljepo puojco an takuó razveselil naše zapuščene vasi.

ZA POPRAVLO CJERKVE

Provincialna aministracijon je poslala grmiškemu županu 40.000 lir kot pomuoó za popraviti cjerku Sv. Martina.

TAJPARA

ZA POGOZDOVANJE NASIH KRAJEU

Korpo forestal u parpravja prožete, ke no če beti predloženi ministru od forešt, za sistematično pogozdovanje naših krajeu. Sekont prožet, ke u če beti naret, no bi muorli beti drugo ljetu dodeljeni našemu kumunu 50 milijonu lir za te ško. Tale to je zarjes 'dna ljepa rječ, kuj autoritat na bi muorla tuó sobit rišolveti, zak' tje 'marča anu aprila mjesca, če djela nu ne bojo odprta, naši judje no redo po svjetu an 'takoviš tle nu ne nančej reštajo djeluci za morjeti pogozditi. Anjelé smo žej tu zimi, prožet u bi muoru beti žej naret anu šoutje za to djelo nakazani. Bal to bó, itako naši judje no bi tje-

SREDNJE

OTVORITEV NOVEGA KAMUNSKEGA SEDEZA

U nedejo 18. novembra je bil u Srednjah velik praznik — odprli so novo hišo, u katjeri bo sedež kamuna. Na otvoritev so paršli čedadski župan, prefekt, videmski župan, provincialni svetovalci, komandant karabinerjeu, usi župani iz Nadiške doline, predstavništvo proveditorata za šuole an drugi.

Na eni izmed zadnjih kamunskih sej so sklenili, de bojo nastanili u novi hiši tudi puošni oficij. Ljudje sadá komaj čakajo, de bo paršlo do tega, ke sadá muorajo hoditi na pučsto u Sv. Lenart. Tuó je še prú posebno nerodno za buj odaljene vasi kot Oblica an Gorenji Trbil, ki so daleč več kot 5 km od Sv. Lenarta. De ne bojo ljudje izgubliali po nepotrjebnem tarkaj časa je želja useh, de se čimprej postavu u Srednjah novi puošni oficij.

Pedeset milijonu lir to je 'dna ljepa cifra. Tuó to bi paršló rejči, ke almankej 150—200 djelucu od našega kumuna no bi tjelo mjeti djelo cjelo ljetu. Sperajmo zatuó, ke nu sobit to rječ rišolvejta.

KAKO TO JE Z ELEKTRICNO CENTRALO LOŠČICA

So tekaj pravili an mjerili ta na Loščicu za narditi te bacin elektrik, ke te se zdjelo, ke čemó mjeti djela za dan par ljet. A anjelé, te souse zamoučalo an to se ne vje kako ne šla rječ finiuat. Ke no bodita se uzabili? Ke no bodita inžinjri kako drugo pot obrjetli? Majedan u ne vje, zatuó ve uprašamo, ke naše domači autoritadi no povjedejta kako to je s to centralo. Na nje muortej finila tej karnajska?

PODBONESEC

CJESTA U BROKJANO

Ni dugo od tega, de so odprli u Podbonescu djelouni center, ki bo popravljal cjesto. Pretekli tjedan so že začeli graditi zadnji del cjesto, ki veže Brokiano z dolino. Ljudje komaj čakajo, de bo djelo nareto, ker takuó bojo buj lahko prevžali puojске pardjelke, drva an seno, s katjerimi so imeli do sadá velike težave.

NOVA SUOLA?

Sirijo se govoriče, de bojo drugo ljetu začel djelat u Podbonescu strokovno šuole. Če bo do tega rjes paršlo, bo višno dosti naših otrok hodilo u tisto šuole, de se naučijo kajšenga meštjerja. Sadá je najbližja tajšna šuola u špetru, a ta je prenapounjena, ker jo obiskujeje iz useh okuoliških kamunou Nadiške doline. Morebit so ljudje zarjes spoznal, de se brez meštjerja slabo služu kruh po svjete. Paršli so tajšni časi, de ne nucajo nikjer ljudi, ki ne znajo djelatí drugega kot s krampom an lopato. Tuó dobro vjedó naši emigranti.

PRAPROTNO

HUDA PROMETNA NESREČA

Pretekli tjedan sta se ponesrečila dva naša vaščana, 18 ljetni Sergio Marinič an 20 ljetni Pavan Peter. Kar sta se pejala z motocikletu u Videm, sta se zaletjela u nek automobil an se močno udarila. Marinič si je zlomu desno nogo, Pavan pa je ušafu več ran po usem telesu.

SOVODNJE

NOV VODOVOD U BRICI

Visoki komisarjat za higijeno an zdravstvo je nakazu pol milijona lir za gradnjo novega vodovoda u dolenjem zaselku Brce. U Brci imajo že vodovod, a ne zadostuje potrebam cjele vasi, posebno u poljetnem času. Pretekli tjedan so že začeli z djelom. Vodo so zajeli par izviri an takuó bojo imjeli tudi u dolenjem zaselku več fontan.

PADU JE. U čedadski špitau so pejali 56 ljetnega Černoja Maria, ker je padu an si zlomu vrat. Zdraviti so bo muoru precej časa.

Kaj bomo delali tale mesec

NA TRAVNIKI nadaljujete z branjem in iztrebljanjem mahu. S kamenitih in zaraščenih travnikov in pašnikov pobiramo kamenje in odstranjujemo nepotrebno grmovje. Kjer opazimo na travnikih dosti gladeža, ga zateremo s tem, da stopimo nanj, ga potlačimo in malo posujemo s kalijevo soljo.

V VINOGRADU je glavno opravilo okopavanje in gnojenje trt. Kot gnojilo uporabljamo domač gnoj, kateremu dodamo nekoliko superfosfata. Ze sedaj kopajmo tudi za nove nasade, da bomo spomladi trte kar zasipali. Količe moramo na tistem koncu, kjer bodo zataknjeni, namažati s karbolinjem ali s katranom.

V KLETI vino prvič pretakamo. Skrbimo, da bo tam primerno toplo. Paziti moramo na barvo vina in napake takoj odpraviti. Kdor si ne zna pomagati, naj vpraša za svet strokovnjaka. Ni dobro za vino, če imamo v kleti kislo zelje, repo ali kaj podobnega.

V SADOVNJAKU škropimo in mažimo drevesa, da zatremo razne škodljivce. Ne pozabimo na gnoj, ki ga drevje tako potrebuje. Z debel strgamo mah in lišaj ter odstranjujemo goste vrhove.

V HLEVU pazimo na primerno toploto, ki mora znašati povprečno 15° C. Pod 11 stopinjami je prenizka, nad 18 pa previsoka. S snaženjem preprečujemo, da ne bi dobila živina slinavke in parkljevke, ki nastopata ta mesec radi.

Apnenje sadovnjakov in vrtov

Deževnica in snežnica izpirata apno v nižje zemeljske plasti, zato ga rastlinam pogostoma primanjkuje. Izgubo je treba nadomestiti z apnovanjem. Sadovnjake in vrtove apnimo pozimi, pa tudi v zgodnji pomladi vsake 2 do 3 leta. Najboljši je apnen prah, ki se napravi, če razpade na zraku žgano apno. Prav dober je tudi apnen prah, pomešan s pepelom, ki ostane na dnu izpraznjenih apnenic. Dober je tudi zidni drobir starih zidov, mešanica apna in ilovice. Apnimo vedno le v suhem vremenu in če le mogoče, apno takoj pokopljemo ali zagrebemo. Istočasno s apnom ne gnojimo z gnojnico ali s hlevskim gnojem. Apnenje zemlje učinkuje na sadno drevje in zelenjavo, če je v zemlji dovolj hranilnih snovi, posebno humusa. Po apnjenju zelenjava bujno raste, v sadovnjakih se izdatno zviša množina in kakovost pridelka. Posebno veliko apna potrebujejo koščičarji. Smoljenje koščičastega sadnega drevja je znak pomanjkanja apna. Z apnom razkisasmo kislo zemljo in ustavimo smoljenje.

Da ne bodo kokoši pikale jajc

Da odvadite kokoši te grde navade, jih puščajte kolikor mogoče na prosto in jim pokladajte zelenjavo. Seno ali pa deteljo zvežite v šope in obesite v kurnici kakih pol metra visoko od tal, in sicer zato, da bodo morale kokoši, če bodo hotele zobati, poskakovati, da dosežejo šop. S tem se kokoši prisilijo h gibanju. Gnezda naj se

tostavimo v kakem kotu ali pa naj se obdajo s kako stvarjo, da bodo temačna in naj bodo 20 do 50 cm od tal. Pri vrodu v gnezdu pribijte desko, da bo čepela kokoš kolikor mogoče na dnu gnezda in da bo jajce v temi. V gnezdo naj se položi jajce iz porcelana. Znešena jajca naj se vsak dan sproti pobirajo. Tla v kurniku potresite

s pepelom ali pa s staro zdrobljeno malto, da se bodo kokoši v tem kopale in da si bodo pregnale kurjake. Da kokoši jajca jedo, je krivo večji del to, da jim dajejo nekatere gospodinje nezdrobljene jajče lupine svežih jajc. Jedo jih pa tudi zato, ker jim je dolgčas ob skromnih porcijah zelenjave in pitne vode.

Zatirajte gliste

Gliste so zajedavci, ki povzročajo živinorejcem ogromno skrb. Napadajo posebno mlajše živali, predvsem konje, prašiče in teleta. Gliste izločajo s svojimi iztrebki na milijone glistnih jajčec. Pri zadostni vlažni in toploti se iz jajčec razvijejo zarodki, ki že lahko okužijo živali, če jih požro s krmo ali pitno vodo.

Živina se okuži zlasti na paši, kjer glistave živali raztresajo jajčeca, ali pa s krmo z močvirnih tal, na katerih se zadržuje zalega zajedavcev. Ogromno take zalege je v nesnažnih in vlažnih hlevih, če so v njih glistave živali, ki se potem vedno na novo okužujejo in ogrožajo tudi druge.

Da bi se glistavosti znebili je treba torej: živali otrebiti glist, izločene gliste in njihovo zalego pa ugonobiti.

Gliste odpravimo pri živini z raznimi sredstvi po navodilu veterinarja. Njih zalego pa uničujemo z rednim vsakdanjim čiščenjem hlevov in zlaganjem gnoja na gnojišče. Snaga v hlevu je najboljša obramba proti zajedavcem vseh vrst. Vročina, ki se v gnoju razvija, uničuje zalego. Skrbeti moramo dalje, da bodo hlevi suhi in zračni.

Z čiščenjem hleva odstranimo večino jajčec in zarodkov glist, toda ostane jih še vedno dovolj za nove okužbe. Zato moramo hlev večkrat na leto temeljito razkužiti, zlasti pa pred zimo in spomladi.

Preden hlev pobelimo, ometamo strop in dobro očistimo tla. Nato z ostro krtačo očistimo stene, jasi in vse ostale predmete v hlevu. Vso nesnago zvozimo na gnojišče in jo zakopljemo v gnoj. Nato ves hlev znotraj poškrbimo s 3 odstotno raztopino pralne sode (30 gramov na liter vode) ali pa z vročim močnim lugom. Pripravimo ga tako, da pepel bukovih drv polijemo s kropom in pustimo nekaj ur stati, nakar ga precedimo in segrejemo, da zavre. Te tekočine uničujejo zajedavce le, če so vroče!

Ni dovolj, če stene, tla in predmete samo površno poškrbimo, marveč poskrbeti moramo, da pride tekočina prav povsod, tudi v špranje.

Tla dobro razkužimo tudi na ta način,

da jih posujemo z razdrobljenim živim apnom, nakar jih polijemo, da apno zakipi.

Ko hlev razkužimo, ga pobelimo. Kadar damo živali zdravilo proti glistam, moramo vsaj štiri dni po zdravljenju iztrebke vsak dan sproti odstranjevati in jih zakopati v kup gnoja na gnojišču. Potem razkužimo hlev na opisan način.

Živino štiri dni po zdravljenju ne smemo pustiti na pašo, ker bi okuževale pašnik, dokler niso otrebljene glist.

Razen navedenih ukrepov je treba postopoma osuševati pašnike, ker preživi zalega teh zajedavcev več let le v vlažnih zemljiščih.

ZA NAŠE gospodinje

Kako barvamo blago

Pri nas gospodinje še vedno barvajo to ali ono stvar kar doma. Seveda je treba oblačilo, ki ga nameravate pobarvati doma, prej za to primerno pripraviti. Odstraniti je treba z njega različne okraske, če so na njem našiti, odstraniti podlago, gumbe in razparati robove. Potem je treba blago dobro oprati. Tik pred barvanjem je treba blago potopiti v čisto toplo vodo in ga nato ožeti. Barva se namreč lepše prime, če je blago vlažno in toplo. Volnene stvari je treba dati v vodo, dokler je voda še mlačna. Na vsak liter vode je treba dati žlico soli. Če barvate volno svetlo, potem naj vre blago v vodi 15 do 20 minut.

Ko blago barvate, ga je treba kdaj pa kdaj obrniti, ker ni dobro, da so stalno na dnu posode eni in isti deli. Ko je blago pobarvano, odstranite posodo z ognja, vendar pustite blago, ki ga barvate, še 15 do 20 minut v vodi. Tudi medtem morate včasih premešati.

Potem je treba barvano blago sprati v

Koristni nasveti

SVEČA BO GORELA SVETLEJE, če natrosite okrog stenja nekaj zrnc soli, prav tako boste preprečili, če jo položite za nekaj trenutkov v slano vodo, nato jo posušite na zraku.

ČE VAS NOVI ČEVLJI PEČEJO, jih pred uporabo namažite po notranji strani s špiritom, nakar jih osušite. Če čevlji škripljejo, namažite podplate s toplim oljem, z lanenim oljem pa namažite podplate, da postanejo odporni proti mokroti.

ČE IMATE UTRUJENE NOGE, kanite na dlan nekaj kapljic ribjega olja, pomnite z njim podplate, nakar zbršite s papirjem.

MADEŽE OD JUHE iz volnenih tkanin odstranite, če jih drgnete z enakim blagom, namočenim z mešanico iz nekaj delov terpentinovega olja in bencina, nakar jih splaknite z navadno vodo.

PLOČEVINASTE POSODE, ki jih navadno uporabljate za pečenje, lepo še vroče očistite s papirjem in soljo, nato pa jih zdrgnite še z oljem.

ČEBULA se pri praženju hitro razpusti in zmehča, ako jo potem, ko ste jo na drobno zrezali, malo posolite.

čisti vodi, najbolje v tekoči. Če pa te možnosti nimate, potem sperite 4 do 5 krat. Blago po spiranju ne smete ožemati. Volneno blago najprej izpirajte v mlačni vodi. V zadnjo vodo dajte malo kisa. Pobarvane stvari je treba sušiti na hladnem. Likate pa ga dokler je še vlažno, a samo preko krpe. Ostala navodila, koliko barve je treba za določeno blago in koliko vode pa lahko preberete na vrečkah, v katerih kupite barve.

Čiščenje oken pozimi

Ob hudem mrazu je kaj neprijetno in težavno čistiti okna z vodo, ker se na mokrih šipah takoj naredi ledena skorja, ki ovira snaženje. Lepo in hitro se okna snažijo, če jih najprej s suho čunjo izprašite, potem pa zdrgnite z volneno, ki jo povablajte v nastrgano, suho platilo. Celo stare in motne šipe postanejo po takem čiščenju lepo svetle in čiste brez vsake moče.

CENE NA DEBELO

ZIVINA ZA ZAKOL

	po kg.
Krave	L. 215 do 240
Voli	» 265 » 285
Jenice	» 265 » 185
Teleta	» 455 » 475
Jagnjeta	» 345 » 370
Ovce	» 150 » 175
Prašiči (100)	» 305 » 320

ZIVINA ZA REJO

	po glavi
Krave mlekarice	L. 142000 do 192000
Jenice breje	» 135000 » 180000
Prašiči (12-20 kg)	» 7000 » 9000
PERUTNINA - ZAJCI - JAJCA	
	po kg.
Piščeta	L. 525 do 625
Kokoši	» 550 » 600
Purani	» 500 » 550
Gosi	» 415 » 475
Zajci	» 290 » 315
Jajca (za 100)	» 3200 » 3450

ŽITARICE

	po q.
Pšenica	L. 6600 do 6800
Sjerak	» 4750 » 4900
Oves	» 4750 » 5800
Rž	» 6000 » 6300
Ječmen	» 6000 » 6250

SADJE IN ZELEJAVA

	po kg.
Krompir	L. 26 do 32
Radič	» 40 » 110
Sedano	» 20 » 45
Jabuka	» 20 » 50
Hruške	» 30 » 60
Kostanj	» 28 » 55

SIR IN MASLO

	po kg.
Sir do dva meseca star	L. 440 do 460
Sir čez dva meseca star	» 550 » 620
Mlekarško maslo	» 1020 » 1040
Domače maslo	» 860 » 900

GRADBENI LES V HLODIH

	kubični meter
Bukev	L. 15000 do 18000
Smreka	» 23000 » 25000
Oreh	» 25000 » 30000
Jesen (jasen)	» 17000 » 19000
Češnja (čerješnja)	» 16000 » 18000
Bor (buor)	» 12500 » 15000
Mecesen	» 23000 » 27000
Javor	» 17000 » 19000
Topol	» 9000 » 10000
Hrast	» 15000 » 20000

Naši stari pregovori

Decembra mraz in sneg, žita dosti prek in prek.
Dež tin veter pred božičem, koplje jamo rad mrličem.
Božič pride, zima odide.
Veter sveti dan obeta, dosti sadja drugoga leta.
Zelen božič — bela velika noč.

KROMPIR ne uporabljamo samo v kuhinji, ampak je zelo koristen tudi za čiščenje predmetov iz pocinkane pločevine. Predmet drgnemo z debelimi še od zemlje umazanimi olupki. Ko ste posodo očistili z olupki, jo zdrgnite še z mehko čunjo.

slišal od poročnika, pozneje od komisarja, četudi niso bile povedane s to odkritostjo, ki jo je prefektu dovoljeval visoki položaj. Zadele so ga, pomračil se je in se ves trd zastrnel v podobo na steni. Ni bilo časa za občutke. Zdrnil se je, naredil kretljivo, kakor da se hoče dvigniti, a je obsedel.

»V cerkvi sem zmeraj oznanjal le božjo besedo.«

Prefekt je sprejel ta odgovor za več ali manj spreten izgovor, nekaj trdega mu je stopilo v zresnjene oči. V nekaterih vprašanjih, ki so se tikala države, ni poznal ugovora... Kot mlad, goreč nacionalist je bil odšel v vojno, ob pohodu na Rim je bil v prvih vrstah. Dokazal je dovolj gorečnosti in zmožnosti, da se je v službi naglo povzpel kvišku. Zanj ni bilo preteklosti, nekdanji politični in kulturni boji so mu bili tuji, duhovnikov ni sovražil, a jih tudi ni ljubil. Sovražil ali ljubil jih je le toliko, kolikor so nasprotovali ali sodelovali pri boju za dosego političnega smotra.

»To trdite vi,« je skrilil ustrnice. »Toda mi imamo v rokah dokaze. Prečistiti, zdaj ne govorim izrecno o vas.«

»Če imate dokaze proti komurkoli,« je rekel Čedermac s trdnim glasom, »zakaj ga ne postavite pred sodišče? Saj imate postave za obrambo države. Tedaj naj bi nastopile tudi priče.«

Prefekt ga je gledal nekaj trenutkov. Ne, »ali prete slavo« se ni pretvarjal, pre-

(Nadaljevanje na 4. strani)

FRANCE BEVK:

Kaplan Martin Čedermac

(odlomek)

V naslednjem trenutku je vstopil sluga. »Prosim, prečistiti! Ekselencia prefekt vas čaka.«

Martin Čedermac je vstopil.

Za trenutek je obstal za vrati, pogled mu je spalval po prostorni, nekam prazni sobi z veliko pisalno mizo ob zadnji steni. Stojala z leksikoni in spisi, v zeleni posodi bujna aspidistra, velika, čez polovico stene segajoča podoba človeka z jeznim izrazom na ustnicah in ostrim pogledom. Prefekt je sedel tik pred njo; bila je kot ozadje, s katerim se je zival v svoji črni uniformi.

Mlad, širok obraz olivne polti in črnih, gladko počesanih, svetlikajočih se las. Po naravi ljubeznive oči so se mu sille v strogost; tudi uradni togi izraz obraza je bil malce narejen. Vse na njem je kazalo na prirojeno uglajenost meščana, ki je zavzel odlično mesto.

Gospod Martin se je pogreznil v nizek usnjen naslanjač ob pisalni mizi.

»Hvala, ekselencia!«

Gledala sta se nekaj trenutkov, kakor da se do konca presojata, nato sta se oba hkrati nasmehnila.

»Prečistiti, zdite se mi tako znani. Ali se nisva nekoč že videla?«

Da, Čedermac ga je na videz poznal že

od prej. Ni si tajil, da mu je na pogled vzbujal simpatijo in zaupanje. V trenutku mu je skopnelo pol mrzelnje, vilo mu je poguma, a obenem ga je razorožilo.

»Da, res! Nisem se motil. Za obraze imam dober spomin, le za imena... posebno za vaša imena... Kaj pravijo ljudje? Ali so zadovoljni?«

»Vodovod je velik blagoslov za naš okraj.«

»Režim stori vse, kar je v njegovi moči,« je prefekt naglo poprijel. »V tem pogledu se še nikoli ni tako storilo. Le priznajte! Umerno, da zahteva to tudi marsikatero žrtev... ne le žrtve posameznikov... Nekateri pa tega nočejo in ne morejo razumeti,« je pozorno pogledal Čedermaca, »in nasprotujejo režimu, ki se trudi za javno blaginjo... Ali ni tako, prečistiti?«

Čedermac je za trenutek zmedel prodirni, malce lokavi pogled. Zadnje besede so se očitno nanašale na dogodke zadnjih tednov.

»Ne, ljudje so le hvaležni. Poznam jih in lahko mirno trdim, da pri njih nikoli nisem opazil niti najmanjšega nasprotovanja.«

»Ne mislim ljudi,« je rekel prefekt s poudarkom, »Kmetje so dobri, mirni, delavni, vdan; proti njim še nikoli ni prišla

nobena pritožba. Zai da tega ne morem trditi o njihovih dušnih pastirjih...«

Gospod Martin je bil zbezan; prišel je, da bi napadal, a se mora braniti. Hkrati mu je bilo to tudi po volji; pogovor je brez slepomišljenja krenil v jedro stvari. Treba je bilo le navezati besedo.

»Ne spominjam se, da bi bil kdaj dal povod za najmanjšo pritožbo,« je rekel pritišano, stisnilo ga je za srce. Ze se je zopet opogumil. »Toda jaz bi se imel pritožiti zaradi mnogočesa,« je napadel. »Prav to me je danes privedlo k vam, ekselencia...«

»Tako?« Prefekt se je narejeno zavzel. »Le veseli me, da se obračate naravnost name,« je vzel svinčnik in ga zopet spustil na mizo. »Kakšne so vaše pritožbe, prečistiti?«

Iz glasu je zvenelo rahlo roganje. Vse ve, je pomislil Čedermac; obvestili so ga, a se pretvarja. Ta trenutek bi mu bila ljubša surova odkritost.

»Ekselencia, morda vam ni znano, kaj se godi zadnje čase. Čudim se takemu ravnanju z menoj, samo z menoj,« je poudaril, »že glede na moja leta, ako se ne ozirate na moj stran...«

Obšlo ga je tako razburjenje, da mu je vzel glas.

»Vse mi je znano,« je rekel prefekt po trenutnem premolku. »Toda nisem vedel, da so trdo ravnali z vami. To ni moja krivda, zgodilo se je proti moji volji. Zagotavljam vas, da se poslej kaj takega ne bo več pripetilo. A da se je pozornost obla- sti obrnila prav na vas, v prvi vrsti na

vas, za to je moral biti povod, verjemite! Ali se ničesar ne spominjate?«

Čedermac je bil znova potisnjen v obrambo. Misli so mu mrzlično delovale, a se ni mogel spomniti ničesar, kar bi ga količkaj obremenjevalo.

»Ničesar nimam na vesti, ekselencia.« Prefekt se je nasmehnil.

»Ne spominjate se? Izrazili ste se, da se nikoli ne uklonite, da ste pripravljeni prevzeti vse posledice in da se niti ječe ne bojite,« ga je motril skozi rahlo stisnjene veke. »Ali ni tako, prečistiti? Glede na vašo starost in ugled bi nam bil vaš pristane- nek posebno dragocen; mlajšim bi dali dober zgled. Vi pa se upirate...«

»Moram!« je Čedermac goreče vzkliknil. »Kot duhovnik ne morem storiti druga- če...«

»Kot slovenski duhovnik, recite!« mu je prefekt segel v besedo. »Ne pozabite, prečistiti, da pred menoj ne sedite kot duhovnik, ampak kot državljan. Zdi se mi, da vaše ravnanje sloni na nekem osnovnem nesporazumljenju. Te zadeve ne smete presojati s cerkvenega stališča, to je docela zgrešeno. Vprašanje, ali kot duhovnik lahko pristanete na to, so uredili že drugi; midva ne smeva in ne moreva spreminjati njihovih odločitev. Zdaj je samo stvar izvedbe, zgolj policijska zadeva. Ne moremo več trpeti, da bi se nadaljevala protidržavna propaganda na prižnicah.«

Besede so bile izgovorjene odločno, vendar brez ostrosti. Čedermac jih je bil že

za naše mlade bralce

FRAN MILČINSKI:

Neusmiljeni graščak

Tega ni dolgo, živel je graščak, bogat in ošaben; ta graščak je neusmiljeno tlačil in odiral svoje podložne kmete. Ni spoštoval njih stare, zapisane pravde, ampak zahteval je dvakrat in trikrat toliko tlake in davka, nego je smel in so kmetje zmogli. Kdor se je drznil in se umaknil napovedani tlaki ali je zaostal z davki, temu je neizprosno zarubil in prodal živinico.

Zgodilo se je, da v graščino pride reven kmet, plačal bi rad napovedani davek, in ko našteva denar na mizo, — težko in komaj ga je prigaral — pa mu do polne vsote manjka beliča, ne več ne manj, nego en sam droben belič. Kmet je obračal žepe, beliča ni bilo in pohlevno rekel: »Gospod, belič mi manjka, en sam droben belič, prosim vas, nehajte mi ga ali mi ga vsaj odložite do bližnjega plačila k letu obsorej!«

Graščak pa je imel srce trdo kakor kamen in grdo je zavpil nad kmetom: »Predrznež! Ne bo ti odpuščen belič in tudi čakal ne bom nanj! Valpet, valpet, zarubi kmetu živinico!«

Kmet je prosil: »Milost, gospod, odpustite in potrpite — živinice tako nimam več, prodati sem jo moral prav za davek!«

Graščaka je stresla jeza: »Golgufati me hočeš za belič, za mojo pravico! Pa ne boš! Valpet, primi ga in ženi ga v grajski stolp, v temno ječo pod zemljo, tam naj odsluži dolžni belič!« Kakor je graščak ukazal, tako se je zgodilo in so vrgli kmeta v temno ječo.

Preteklo je skoraj leto dni in je prišel dan, ko je graščak obhajal svoj god. Zmislil si je, kako bi ga po svojo praznoval. Sklical je valpte in jim tako naročil: »Hočem, da vsi podložni mi kmetje prihitite na moj dvor, jaz sem jim dober gospod, danes je moj god, pogostili jih bom, kakor še niso bili pogoščeni!«

Valpti razneso ukaz in res, kmalu se kmetje zberó na dvorišču in bili so v skrbah, ker niso vedeli, kaj bo. Graščak pa jih prepirajno pozdravi in povabi na gostijo. Vino je stalo kar v skafih in kmetje so strmeli, ko prinese šest hlapcev na močnem drogu celega vola, lepo pečenega, prijazno ga je bilo videti in duhavi na gostijo. Pa so pečnega vola obesili sredi dvorišča na železni steber in zdajci je graščak ukazal začudenim kmetom, da zajahajo pripravljene konje in drug za drugim dirjajo okoli stebra, v diru pa so morali z zobmi trgati meso s pečnega vola. Kdor je

bil neroden, tega je zadel bič po plečih in po licu. Vino so jim pa iz latvic pljuskali v obraz.

Taka je bila ta gostija!

Zadovoljno je gledal graščak — koš to sedeč na obokanem hodniku — čudno to gostijo; pil je sladkega farazince, požigal je neusmiljeno valpte in se smejal trpinčenim kmetom, da so mu tekale solze po licu in bradi. In ko tako gleda, piše in se veseli, mu pride na misel kmetič, ki je ob letu dolžen ostal belič. Pokliče valpta: »Hej, valpet, vse svoje kmete vidim, ko časte moj god, le onega kmeta ne, ki me je lansko leto kanil ogolgufati za belič. Zakaj ga ni? Ali se punta ali kje se mudi?«

Valpet se močno prestraši in obledi: »Gospod, milost, kaj se mi je zgodilo, pozabil sem nanj v ječi! Gorje moji pregrešni duši!«

Graščak se zakrohoče: »Valpet, valpet, ti si strožji kakor gospod! Drago ti kmet odplačuje dolžni belič!«

Graščak ukaže in gresta v globoki stolp. Valpet odklene temno ječo pod zemljo; notri ni bilo drugega nego kup belih kosti!

Graščak pa je bil sit močnega farazince in se je le smejal: »Valpet, grd si človek, nevoščljiv si človek, nisi privoščil kmetiču, lič!

VLADKO KOGOJ:

K R N

Pred davnimi leti so živeli v alpskem svetu pravi pravcati velikani.

Ti velikani so bili pa že tako veliki; da, še višji od samih najvišjih gora: z nekaj koraki so premerili Alpe ter si izplaknili obraz v Jadranu, ki je bil zanje le potok. Šele če so stopili do samega oceana, so lahko zaplavali zares svobodno. Sadjje, ki je rastle v njihovem območju, je bilo takrat debelo in težko, a za velikane vse predrobno.

Živeli so tod leta in leta, a začeli so izumirati. Ko je nazadnje ostal samo še eden, je taval hudo žalosten okoli.

Kaj ti pomaga biti še tak velikan, ako si sam!

Tako žalosten je bil, da je jokal, silno jokal. Solze so tako lile iz njegovih oči, kot bi bile prave reke: rile in globile so doline.

Naenkrat pa je velikana strašno stisni-

da bi tudi on bil deležen imenitne današnje gostije; tudi on bi se lahko mastil s tolstim volom kakor njegovi sosedje in tudi on bi se napajal s sladkim vinom, kakor se napajajo drugi, da kar teče od njih. Toda jaz sem boljši od tebe, moj valpet! Jaz sem dober in milosten gospod! Hej, kmetič ti, ki si me hotel ogolgufati za belič, ali čuješ zunaj sosedje, kako kriče; preobedli so se in preopili! Hočem, da tudi ti praznuješ moj god! Valpet je nate pozabil, jaz ne! Hej kmetič, vabim te na večerjo!«

Zagrohotal se je in zaničljivo je z nogo dregnul v bele kosti.

Valpet je zadržel od groze in glej, bele kosti so odgovorile: »Graščak, naj bo, nočoj ti pridem v gosti!«

Gospodu je hipoma prešla razuzdana volja in ko je zvečer sedel za pogrnjeno mizo, so mu plašno uhajali pogledi v mračne kote dvorane in se hitel zalivati s sladkim farazincem iz pisane majolike. Toda vino mu ni premagalo plašnih misli. Zdelo se mu je, da čuje čudno bobnenje na vrhu, in poklical je slugo: »Čuj, moj, sluga, stopi ven, stopi in poglej, kaj na naši strehi se godi, da tako nezmaro bobenti!«

Sluga hiti pred hišo in vidi: Polno črnih orlov bega po strehi, železne imajo kremplje in plamen jim šviga iz kljunov!

Prestrašen se vrne sluga v dvorano: v dvorani poleg obložene mize na tleh je ležal graščak, mrtev in črn, zijal je in v vratu mu je tičal belič, en sam droben belič, ko sem ugledal v dalji podobo

lo pri srcu: začutil je, da bo zdaj zdaj po njem. Legel je na zemljo, a tako, da je gledal proti nebu. In tako zleknen je tudi umrl. Njegovo telo pa ni segnilo, spremenilo se je v kamen. Vseeno pa je počasi velikanovo kamenito truplo razpadalo, razjedalo so ga reke in neurja. Le njegov obraz je ostal jasno začrtan: ako gledaš na Krn s strani Matajurja, vidiš še vedno prav jasno, velikanov nos, njegova usta in čelo. Njegov obraz kljubuje mrazu in ledu, vročini in vetru, dežju in snegu že stoletja, že tisočletja, že sama stotisočletja. Nekateri primerjajo njegov obraz z Napoleonovim: pravijo, da ima prav tak nos.

Ko sem lazil po Alpah, sem iskal še druge okamenele obraze. In nekoč sem le enega ugledal. Tovorni avtomobil je drdral po Kanalski dolini, noč je že padla na zemljo, ko sem ugledal v dalji podobo

lenca! Čemu bi si tajili? Morda je vaše mnenje, da to zahtevajo koristi države. Toda dovolim si pripomniti, da je učinek prav nasproten.«

Prefekt je naglo dvignil glavo.

»Kako to mislite, prečastiti?«

»Kako naj to izrazim v kratkih besedah? Poznatí bi morali našo zgodovino. Poudarjam le, da smo bili stoletja zvesti podložniki beneške republike, pozneje smo enoglasno glasovali za združeno Italijo, da ne omenjam žrtv v svetovni vojski. Kot državljani se čutimo Italijane, četudi se ne bojimo priznati, da smo Slovenci. Zdaj pa, ko branimo svoj jezik, se nam očita, da smo Jugoslovani. Ekselencija na svoja ušesa sem to slišal. Našim mislim vsiljuje neko drugo državno pripadnost, o kateri se nam prej še sanjalo ni. V dneh, ko so se naši ljudje po vaši zaslugi začeli bolj živo zavedati svojega jezika, ne more to ostati brez posledic. In tega ne bomo krivi mi.«

Cedermac je govoril vroče, kakor da bi hotel položiti v te besede vso moč verjetnosti in dokaza. Prefekt je vrtel svinčnik v rokah in gledal v mizo, kakor da mozga neko misel.

»V teoriji bo morda tako,« je slednjič spregovoril. »V teoriji. To so skrajne možnosti, na katere ne moremo računati. Ljudje naglo pozabijo in se vdajo, ako ni podplovalcev. Vi, prečastiti, pa pozabljate na nekaj drugega. Prej vas je v naših mejah živel le peščica, a zdaj se dobili močan prirastek z razvito narodno zavestjo. Ne nam pretiravati, vpliv bi bil morda le

Vsak je svoje sreče kovač

Živel je reven drvar, ki ni imel nič razen svoje sekire in osla, ki mu je zvesto služil že mnogo let.

Nekega dne, ko je šel v hosto po drva, sreča moža.

»Dober dan,« ga pozdravi mož, »kam greš?«

»V gozd po drva, in ti?«

»Iščem srečo,« mu je odvrnil tujec.

»Srečo,« se je začudil drvar, »pojdem s teboj! Nemara bova lažje našla v dvoje!«

Oba sta se podala v gore. Na vrhu sta zagledala borno kočjo z enim oknom. Potrkala sta na vrata, a nihče se ni oglasil. Ne da bi ju kdo povabil, sta vstopila v kočico. Sredi kočje je sedela čarovnica in pletla nogavice.

Ko je ugledala tujca, je čarovnica vstala in vprašala, kaj želite.

»No, botra,« je izjcljal drvar, »privedla naju je k tebi velika skrb. Ves dan delava in delava, komaj da si zasluživa za skorjo kruha. Tako ne gre več. Rada bi imela kaj več. Povej nama, kje je najina sreča, rada bi živela tako, kot žive drugi ljudje.«

»Vsak je svoje sreče kovač,« je zamrmrala čarovnica. Stopila je k ognjišču, privzdignila pokrov s kotlička, iz katerega je skočil majhen škrat z rdečo kapico in zapiskal:

»Tra-la-la, vsak je svoje sreče kovač. Tra-la-la, vsak je svoje sreče kovač!«

Čarovnica je odvedla oba popotnika do velikanske votline.

Vrata so se počasi odprla in oba popotnika sta se od začudenja skoraj sesedla. V votlini sta stali dve pozlačeni kočiji, v vsako sta bila vprežena dva krilata konja, ki sta nemirno hrzala in topotala s kopiti.

Oba sta se poslovlila od starke in se odpeljala domov. Doma je drvar trepetaje odprl vrata kočije. V kočiji je bil osel, ki mu je dolga leta prenašal drva, a nehvaležni drvar ga je pustil na cesti. Na sedlu je bila drvarjeva sekira, ki se je svetila kakor da bi bila iz samega zlata.

»Mar je to moja sreča? se je vprašal drvar in pogledal kočijo. A kočije ni bilo več.

zleknenega velikana. Rad bi si ga bil ogledal bolje, a noč mi ga je kaj kmalu zakrila. Zdi se mi torej, da Krn ni osamljen in da je v alpskem svetu ostala še marsikaka sled za velikani, ki so bili taki orjaki, da je bil zanje Jadran le majhen potok.

neznaten, a s časom — kdo more vedeti? Pa to še ni vse. Še na nekaj drugega moramo misliti, prečastiti. Danes je onstran meje slovenska narodna država. Če bi živel kje v sredini polotoka, bi vam nihče ne kalil miru. Mi smo širokosrčen narod; še urojencem v kolonijah dovoljujemo šole in bogoslužje v njihovem jeziku ter gojitev narodne kulture. Tu pa že zgolj s tem, da ste, spravljate nedotakljivost naših narodnih meja v nevarnost.«

Cedermac je bil prepaden nad odkritostjo, ki ga je do konca razorožila.

»Torej smo neizbežno obsojeni na smrt?« je bridko vzklíknul.

Prefekt je umaknil pogled.

»Vem, da je to kruto,« je rekel. »Toda koristi države se ne smejo ozirati na čustva posameznikov ali majhnih skupin. Ta ima pred očmi smotere, katerim se mora ukloniti vse drugo. To pa, kakor sem že poudaril, ne zahteva žrtve samo od posameznikov. V tem pogledu je vsak upor, vsaka beseda zamaž.«

Dan ni bil topel, prej hladen, vendar je Cedermacu vroč pot oblival telo. Izčrpal je bil vse ugovore, položil v besede ves napor, zdaj je obsedel brez besed, brez moči ko cumja. Prefektove besede so izzvenele kot zaključek razgovora.

Dvignil se je, prefekt ga je pospremil do vrat. Nenadoma ga je obšla taka žalost, tak obupen pogum, da je izrekel še poslednje, kar mu je bila na jeziku.

»Ekselencija, trdno verujem v Boga in v njegovo pravico. Tudi narodi bodo klicani pred sodbo. In tolaži me, da moj narod ne

Čarovnica je sedela v svoji kočji ob ognjišču, pletla nogavice in poslušala škrtatja, ki je veselo poskakoval v kotličku in pel:

»Tra-la-la, vsak je svoje sreče kovač.«

Nespametni deček

Oče je poslal sinka v trgovino, da mu prinese škatlico vžgalice. Naročil mu je naj se prepriča, če so vžgalice dobre. Deček je stekel v trgovino, kupil škatlico vžgalice in šel domov. Na poti pa se je deček nenadoma spomnil očetovih besed, naj se prepriča, če so vžgalice dobre. Odprl je škatlico, izklesel eno vžgalico in kresnil z njo po škatlici. Vžgalica je lepo vzplamtel.

»Dobro,« je pomislil deček. »Ta vžgalica je dobra, toda ali so tudi vse ostale dobre? Tudi nje moram preizkusiti.«

Do doma je preizkusil vse vžgalice na isti način kakor prvo. Vsako tako »preizkušeno« vžgalico je vtaknil nazaj v škatlico.

Ko je prišel domov, je ponosno izročil očetu škatlico s »preizkušenimi« vžgalicami. Po kosilu si je oče hotel prižgati pipo, toda kako se je začudil, ko je videl, da so vžgalice neuporabne. Poklical je sinka, ki sebi in ga vprašal, zakaj je kupil škatlico uporabljenih vžgalic. Deček mu je odgovoril:

»Bal sem se očka, da kakšna vžgalica ne bi bila dobra, pa sem vsako preizkusil.«

Oče je vzdihnil, rekel pa ni nič. Kaj naj tudi reče? Zavedal se je, da bi moral sinku pojasniti, da je vžgalica, ki jo človek enkrat »preizkusí«, neuporabna.

Za smeh in dobro voljo

Milko je prišel prvokrat z materjo v menažerijo. Pred kletko divje svinje pravi mati:

— Vidiš, Milko, to je svinja.

— Zakaj? vpraša Milko, kaj ti je pa naradila?

—:—

Dva dečka se napihujeta drug pred drugim:

»Moj dedek je sezidal Eiffelov stolp,« pravi prvi.

»To vse ni nič. Poznaš Mrtvo morje? No, vidiš, tega je moj dedek umoril,« se odreže drugi.

Odgovorni urednik: Tedoldi Vojmir
Tiska: Tiskarna L. Lucchesi - Gorica

(Nadaljevanje s 3. strani)

več iskrenosti mu je velo iz glasu. To mu je omililo strogost, oči so mu dobile zopet mehkejši izraz.

»Res, otipljivih dokazov žal ni,« je priznal z neopredeljivim nasmehom. »Besed ni mogoče ujeti in obdržati. Toda verjamemo zanesljivim pričam, ki so nam to zaškrbile; teh pa iz razumljivega razloga ne moremo izdati.«

»Priče, ki morda niti ne razumejo naše ga jezika,« je vzklíknul kaplan.

»Ne, ne; vi se motite, prečastiti! Priče, ki dobro razumejo vaš jezik, ki so vaše narodnosti,« je prefekt poudaril besedo za besedo. »Morda — morda, pravim! — so celo vašega stanu.«

Cedermac je za trenutek umaknil pogled. Bil je globoko zadet, leden srh ga je spreletel po telesu, a hkrati mu je tenka bolečina kot z iglo predrla srce. Misel, proti kateri se je zadnje dni bojeval, je kot utelešena senca stala pred njim. Skubini! Moj bog, saj ni hotel sumničiti, vendar se je v tem trenutku čutil zanj nelzerno oblatenega. Stiskalo ga je v grlu, za hip ga je bilo popolnoma razorožilo. Sključil se je kakor pod bremenom, se zavedel in se znova vzravnal.

»Morda, ekselencija,« se mu je tresel glas, »morda imamo kakega nasprotnika, ki se je iz sebičnih namenov poiznašel do obrekovanja. In če bi tudi bilo res — ali naj zaradi ene suhe veje posekate celo drevo in ga vržete v ogenj?«

Prefekt je skomizgnil z rameni.

»No, recimo, da smo v zmoti! Recimo!